

nr. 7
6 decembrie
2021

OPT

motive
săptămânal de cultură

numele ei e mai-puțin-ca-perfectul o față
brodată pe un semn de carte

Romulus BUCUR

Aș vrea să merg prin Brooklyn cu Nathan Glass

Laure Hinckel

Nu prea mă dau în vânt după cumpărături, mă obosește să alerg de la un magazin la altul. Când mă conving să umblu prin oraș și să mă învârt cu toată lumea pe străzi, ies rapid din orbită și cad în atracția teraselor. Prefer planetele lor luminate și calde. Eu nu sunt o companie prea bună prin magazine! Pentru o plimbare urbană în fața vitrinelor și o lungă pauză la cafea, da! Însă, dacă trebuie să mă gândesc mai bine, îmi vin în memorie două personaje cu care aș vrea să împart o plimbare - cu sau fără cumpărături. Nina Sergueieva (*La Plongée*, Lydia Tchoukovskaia, trad. Sophie Benech, *Le bruit du temps*, 2015) este traducătoare. În plină *purja* jdanovistă, în 1949, primește dreptul la o lună de concediu într-o casă de odihnă a Uniunii Scriitorilor din URSS. Ce cumpărături, ce sfaturi i-aș putea cere, între două standuri elegant luminate, unde exponatele arată ca la muzeu, de

la vreun butic de *modă-concept*? Ea „plonjează” (acesta este titlul cărții) între două traduceri, pentru a scoate din străfundurile ei materia memorială capabilă să îl invie pe soțul ei dispărut fără de

veste în gulag. Dacă m-aș plimba cu ea, ar fi numai pentru a o ține tare de braț și pentru a o alina. I-aș cumpăra un șal de lână, fină și călduroasă, să se simtă ea bine când scrie.

Îl cunoașteți și pe Nathan Glass (*Brooklyn follies*, Paul Auster, trad. Christine le Boeuf, Actes Sud, 2005)? Trăiește prin Brooklyn, vrea să scrie o carte, pare plin de curiozitate, dar nu știi dacă ar avea răbdare să mă însoțească prin magazine. Poate seamănă cu mine, eu mă simt prost când cineva trebuie să aștepte după mine, atunci îmi pierd concentrarea și aș fi gata să cumpăr orice, sau nimic, numai să termin! Dar parcă aș vrea să merg prin Brooklyn cu Nathan Glass, cel care pune într-o cutie de pantofi fise cu profilul unor personaje posibile. Majoritatea au existat, el i-a cunoscut în cursul vieții lui de dealer de asigurare, dar până la urmă materia cărții în curs de elaborare va fi viața cu întâmplările ei. Din ceea ce este în cutie, nu prea se va folosi. Așa ne spune Paul Auster. Uite, cred că aș putea foarte bine să merg prin Brooklyn cu Nathan-Paul și să mă și uit la vitrine și să vorbim despre arta ficțiunii...

Politică și literatură

Smaranda Bratu Elian

Cineva m-a întrebat zilele trecute ce secvență dantescă mi se pare că ilustrează timpurile pe care le trăim. Întrebarea pleacă de la două presupuneri care merită discutate înainte de a răspunde. Una este aceea că Dante ar ilustra cumva toate timpurile umanității, deci și pe al nostru. Cea de a doua, că timpul nostru ar arăta oarecum la fel și aici, la București, și în Afganistan, și în Pădurea Tropicală. Că timpul nostru nu arată la fel în locurile amintite nu cred că mai trebuie explicat, de aceea voi fi scuzată dacă eu - neîngăduindu-mi trufia de a vorbi în numele globului terestru, mă voi referi strict la România mea, mai exact la ce se petrece în timpul prezent exact la București. În le-

gătură cu presupunerea privitoare la Dante, ar fi de făcut câteva precizări: Dante ilustrează mai ales timpul său, căruia îi aparține pe deplin — Evul Mediu —. Această apartenență face ca Dante să fie profund diferit de noi: prin imaginea perfect ordonată a unui univers limitat și definitiv căruia îi corespunde o ordine omenească, morală și spirituală, de asemenea perfect ordonată; prin credința profundă că tot ce există răspunde unui plan divin care este frumos și bun și prin încrederea că omul, ca individ și specie, poate ajunge la înțelegerea acestui plan, iar înțelegerea odată atinsă înseamnă și o supremă iluminare și fericire. Toate acestea nu mai sunt ale timpurilor noastre. Deloc. Și totuși

a doua presupunere, că Dante ilustrează toate timpurile, e și ea adevărată. În ce fel? Prin sutele de personaje care populează *Divina Comedie* care au sau dezbat toate viciile și toate virtuțile omenești, toate sentimentele și emoțiile pe care omul le-a încercat mereu și le încearcă și acum. Marile valori sunt ale Evului Mediu, în timp ce omenirea în deplina ei diversitate e a tuturor timpurilor.

Și pentru că întrebarea m-a adus cu picioarele pe pământ, pe pământul pe care în aceste zile asistăm cu gura căscată la pregătirea unei noi alianțe politice tip strușo-cămilă într-o situație generală de maximă fragilitate, nu m-am putut împiedica să nu mă gândesc la Dante, omul poli-

tic. Dante a făcut politică la greu, a cunoscut pe deplin toate viciile și toate pericolele acestei arte care l-a nimicit ca cetățean. Și pe vremurile lui, ca și acum, bătălia între partide, alternanța la putere, alianțele contra naturii erau la ordinea zilei, în schimb erau însoțite și de violență și cruzime. Se va vindeca de viesparul și nimicnicia politiciii, unde simțea că își damnează sufletul, scriind *Divina Comedie*. Totuși când, urcând el pe muntele Purgatoriului, îi e dat să asiste la frățietatea între doi concetățeni (Virgiliu și Sordello), răbufnește în el furia pentru dezbinarea și cupiditatea ce domnesc în politica patriei sale. O politică esențialmente inconsistentă, schimbătoare și coruptă.

Cărți și vin

Alex Trușcă

Nu știu cum sunt alți cititori, însă mie îmi place să descompăr în cărțile pe care le citesc trimiteri la obiective turistice, restaurante, cafenele, feluri de mâncare sau de băuturi. Că unul dintre rolurile literaturii este să se joace cu cuvintele și cu cele 5 simțuri, bănuiesc că toată lumea este de acord, însă, personal, percep referințele menționate anterior ca un soi de mesaje subliminale. Spre exemplu, îmi amintesc și acum acea sâmbătă de primăvară, când am făcut o pauză de la *Rătăcirile fetei nesăbuite*, romanul lui Vargas Llosa, pentru o sticlă de rom de la magazinul de la colț. Nu mai vorbesc de cărțile lui Haruki Murakami, autorul japonez era cât pe ce să mă trimită aseară la cumpărături. Chiar îmi spuneam că, după ce termin de citit *Dans dans dans (Polirom, 2012)*, o voi răsfoi încă o dată, doar cu scopul de a număra de câte ori protagonistul poposește într-un restaurant, bar sau cafenea. Între noi fie vorba, personajul respectiv consumă cam mult alcool, altfel cred că i-ar fi imposibil să-l întâlnească pe Omul-Oaie.

Așa că, pornind de la cărțile care fac referire la băuturi, dar și

pentru că iarna este anotimpul vinului (fiert, însă merge și normal, dacă stai la căldură, m-am gândit să fac un *reverse engineering* și să încerc să găesc cărți care s-ar „asorta” cu câteva sticle de băutură. Nu toate o dată, da?

Cabernet Sauvignon, unul dintre cele mai răspândite soiuri de vinuri, este o licoare densă, cu gust intens și persistent, cu parfum dur și cu alcoolemie ridicată, potrivit pentru o carte complexă și densă, așa cum este noua carte a lui Radu Găvan, *Isus din intunerie*, comparată cu o pictură de Bruegel de către scriitorul Mihail Victus. Așezați-vă comod, deschideți această carte, turnați-vă un pahar de vin sec de la Domeniile Sâmburești, mai întoarceți câteva pagini, mai turnați un pahar... Poate ar fi bine să aveți mai multe sticle, este un roman masiv, de vreo 500 de pagini. Sau, dacă vă face cu ochiul o sticlă de Mirachi Cabernet Sauvignon, de la Crama Histria, de pe malul mării, să știți de la mine că e musai ca acela să fie asortat cu o carte scrisă de un autor constănțean, cu acțiunea tot pe malul mării, cum e *Cazemata* lui Tudor Ganea.

Feteasca Neagră este un soi de vin autohton, cel mai vechi și mai cultivat de la noi din țară, iar mie îmi aduce aminte de copilărie, de via din jurul casei și de mirosul toamnei. Dar pentru că am amintit de vechime, mi-l imaginez băut la ospetele domnitorilor fanarioși sau la curțile boierești. Și ce ar merge mai bine cu un Prințiar Special Reservé al Cramei Tohani decât mâncărurile fantastice găsite de bucătarul Silică? Dacă nu-l cunoașteți pe acest maestru al artei culinare, desfaceți o sticlă de vin și citiți *Măța Vinerii* și celelalte cărți din *Trilogia Fanariotă* a Doinei Ruști.

Ca să ieșim puțin din limitările spațiului autohton, v-aș mai recomanda un Shiraz de Africa de Sud sau de Australia, care merge la fix cu cărțile autorului născut în prima țară și stabilit în cea de-a doua, J.M. Coetzee. Cred că *Maestrul din Petersburg* ar fi o alegere bună.

Dacă vreți să facem rapid o tură prin țările latine, v-aș menționa niște Rioja spaniol, asortat cu tetralogia *Cimitirul Cărților Uitate* a lui Carloz Ruiz Zafón, sau de ce nu, cu *Clubul Dumas* al

lui Arturo Pérez Reverte. Dacă ajungeți prin Italia, spuneți un vin de Montepulciano sau de Abruzzo, înainte sau după ce citiți *Singurătatea numerelor prime* a lui Paolo Giordano. Am lăsat intenționat Franța la urmă, pentru că aici nu pot fi cu niciun chip obiectiv. Cel mai bun vin mi s-a părut Puy Real, un Saint-Purcain de pe dealurile din Auvergne, de la Cramele Laurent. Aici mărturisesc, e posibil să fi avut un rol și zâmbetul, acel *je ne sais quoi* tipic franțuzesc al domnișoarei Ludivine, fiica proprietarilor cramei.

Un roman premiat

Ramona Boldizar

Agnes Bain este adesea portretizată drept o femeie strălucitoare, voioasă, plină de viață și de bun gust de către autorul ei, Douglas Stuart. Citind *Shuggie Bain* mi-a fost poate mai greu într-un anumit moment s-o „citesc” astfel, dar pe măsură ce trece timpul, încep să înțeleg ce vrea să spună Douglas Stuart: pentru că viciul lui Agnes, faptul că a devenit alcoolică, nu o reprezintă în întregime, ci se sedimentează în straturi până ce îi acoperă toate părțile altfel strălucitoare. Din perspectiva asta mi-ar fi ușor să-mi imaginez o escapadă prin magazine cu un personaj ca Agnes — ar fi atrasă de cele mai strălucitoare bijuterii, probabil și-ar

da ochii peste cap în fața dorințelor mele de a intra pentru a zecea oară în aceeași librărie și și-ar cumpăra două-trei perechi de pantofi aproape identici, culori diferite, dar despre care-mi va spune cu un aer superior că *nu sunt deloc la fel*. Târându-mă din librărie, mi-ar oferi în sfârșit niște sfaturi utile din punct de vedere vestimentar, ar arunca înapoi pe raft blugi în același stil pe care-i vânez mereu spunându-mi că *sigur sunt la fel, mi se pare că sunt diferiți* și m-ar convinge că tocurile mici sunt nontocuri, rochia aia deasupra genunchilor îmi vine superb și că sigur nu arăt ridicol în dantelă. Cred că un centru comercial cât mai divers, cât mai gălăgios și

plin de culoare ar fi spațiul perfect în care să se desfășoare Agnes Bain — ar iubi agitația, muzica, luminile puternice și ar fi furată de orice posibilă extravaganță, așa că o excursie la cumpărături cu ea s-ar dovedi transformatoare și exorbitantă în același timp. De asemenea, adevărata provocare ar fi întotdeauna să evităm orice bar sau magherniță, înlocuindu-le rapid cu alți și alți pantofi țipători și cu o atitudine dezaprobată, fățișă și puternică a lui Agnes în fața oricărui deprecieri de sine care s-ar strecura involuntar din partea-mi, o aud spunându-mi, „Fată, citești prea mult, uite ce-ți fac cărțile alea, îți stă superb în rochia aia și dacă te mai aud că te

plângi, o să te oblig să stai în fața oglinzii o oră.” Scriind toate astea încep să înțeleg din ce în ce mai bine tandrețea cu care o privește autorul pe Agnes Bain.

Mihaela Ioniță: Cu părul verde

Mihaela Ioniță face naveta cu barca. Locuiește la Los Angeles, dar în fiecare zi, pe la prânz are întâlnire cu Răzvan Ursuleanu, pe strada Berthelot. Urcă în barcă și se teleportează. Uneori poate fi văzută trăgând la rame pe Lacul Snagov. Alteori, cu vântul în pânze pe Mediterana. Ori pe Amazon. Prima oară ne-am văzut pe malul Dâmboviței, unde făcea un show cu regretatul Ivan Patzaichin. Avea părul roșu, acoperit de o pălărioară de pai. Inițial am crezut că și-o pusese de fandoseală, apoi mi-am dat seama că era acoperită de senzori, încât își transmitea gândurile instant pe *Radio București FM*. Are și zile de primire, în Salonul de Opal, unde face previziuni sociale și scurte conversații cu prietenii, mai precis o *comunitate* selectă, în care sunt invitați și câțiva *zenobi*, prieteni de-ai mei. O dată ne-am întâlnit la teatru, ea în rochie ocră, cu perle, eu cu una dintre perucile mele. „Ce e, Zenob, m-a luat ea la mișto, nu cumva te crezi Baudelaire, de ți-ai pus păr verde?”. Am ignorat, bineînțeles, dar de-atunci am pândit un moment, ca să-i dau replica, pentru că nu e om care să n-aibă măcar o dată în viață păr verde. Și-așa a și fost: dacă vedeți intrând la radio o tipă cu geacă de piele și plete verzi să știți că ea e.

Hai să cutreierăm magazinele cu niște oameni mai cunoscuți! Pe cine ai lua, ce-ai cumpăra?

Dacă m-aș încumeta să păresc barca pentru o excursie pe uscat, cred c-aș intra într-un magazin de electronice. Nu m-aș duce singură, ci l-aș lua pe Cocoșilă, din *Moromeții* lui Preda. Știi, noi doi, prin AFI sau poate printr-un magazin mai mic, de prin zona Lipsani. Mi-ar plăcea să cumpăr o tabletă și să pun pe ea ședințele de la Parlament. I-aș face-o cadou lui Cocoșilă, numai ca să-l aud comentând cu Moromete ceea ce vede. Dar asta nu pentru că m-ar interesa viziunea politică, ci pentru imaginarii injurărilor. Cred c-aș avea material pentru un roman-fluviu.

Există în Radio o viață a erorilor? A faptelor imprevizibile?

Normal. Am avut de toate, de la gafele uzuale, în care un enunț cuminte gen *Avionul a aterizat pe pistă* se transformă în enunț licențios, fără voie, până la întârzierile programate de tehnicianul care te lasă intenționat să vorbești și nu ți pune muzica, iar tu trebuie să ți umpli cu ceva timpul, deși ți-ai terminat de mult comentariul. Oh, da, există o viață a erorilor de tot felul. Odată făceam o emisiune-magazin cu Răzvan Ursuleanu, ceva lung, de 3 ore. În perioada aceea auzeam niște zgomote în mansarda locuinței mele și nu știam ce e acolo, deși bănuiam că sunt lilieci. Cumva am spus asta pe post și-au început să curgă telefoanele. Lumea era interesată de lilieci, brusc deveniseră personaje în viața Bucureștilui. Unii aveau soluții pentru stăpîrea lor, alții, aveau idei despre viața liliecilor; în fine, alții povesteau despre lilieci legendari. Au

fost sunați Pompierii. A fost sunat Muzeul Antipa. Totul a luat proporții, s-a transformat în comedia liliecilor, am început să extrapolăm tema, s-o coborâm în comedie, încât pe scurt, am ajuns vedetele liliecilor. Tot sezonul am avut ceva legat de ei, iar până la urmă am descoperit că în mansarda mea își făcuseră cuib niște bufnițe. Dar erau multe lucruri abracadabrate în emisiunile noastre. Erau și niște concursuri - *tragerea la sorț*, în care Răzvan ajungea să facă menajul pentru câștigători, care erau întotdeauna *câștigătoare*, iar noi, echipa, așteptam să se întorcă de-acolo cu prăjituri și alte cadouri.

Te vopsești foarte des, de multă vreme aștept să te văd cu părul verde!

Dragă Zenob, mă plictisesc des, îmi place să schimb culoarea părului. Am încercat multe nuanțe, am fost și verde, dar am evitat să mă întâlnesc cu tine în acea perioadă, ca să nu-ți fac vreo concurență, ceva!

Ce obiecte magice ai?

Am un obiect vrăjit: caietul de fizică, din liceu. Pe vremea când eram elevă la Sava, pe-atunci Liceul „N. Bălcescu”, într-una din zile m-am întâlnit cu Nichita Stănescu — zeu blond în soarele de aprilie. El mergea la *Cartea Românească*, eu aveam extemporal la fizică. I-am cerut un autograf. Eram foarte emoționată, firește, iar el mi-a semnat pe caietul de fizică și a desenat o inimioară, special pentru mine. Culmea e că ne-am întâlnit și după oră: „Ți-a mers bine?”, m-a întrebat el. Am negat morcovită. „Nici mie”, a spus Nichita, care în acea zi își lăsase inima pe coperta caietului meu. În momentele grele, mă întorc la acea zi, scot caietul din sertarul secret.

Cum te distrezi în pandemie?

În afară de călătoriile mele nautice, mă uit la filme, seriale gen *Shameless*, la concerte rock, la comedii.

Călimara

Doina Ruști

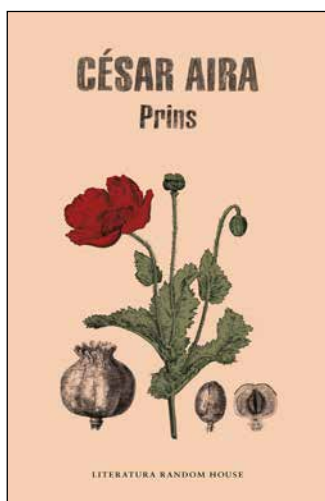
În casa noastră se intra printr-o încăpere luminoasă perfect pătrată, care era un fel de barieră, căci abia din această incintă urmau două rânduri de obloane groase, în spatele cărora se aflau ușile dinspre salon.

Această încăpere de la intrare se numea balcon, cu toate că se-măna mai curând cu o cameră de primire. Pe două laturi în loc de perete avea ferestre împărțite în ochiuri mici. Ușa era și ea încădrată de ferestre. Practic era un fel

de verandă largă, considerată balcon, probabil datorită faptului că scara casei era foarte înaltă. Acolo țineam o canapea, niște piedestale ornamentale, o mică bibliotecă și un birou de stejar, uriaș, însoțit de un scaun imperial, pe care, în amintirile mele de-acum, lenevește o mare pernă de mătase galbenă. Pe biroul acesta, cu multe sertare și ascunzători, se aflau diverse obiecte, printre care și o călimară. Era un obiect ieftin, de sticlă, cu două recipiente pentru cerneală și locuri

pentru tocure de scris, pentru penițe. Aici stăteam vara și scriam, în același timp supraveghind universul prin multele geamuri. Drept în față aveam moara pe care am descris-o în romanul *Fantoma din moară*, iar în spate, smochinii. Pe la sfârșitul anilor '80, bunica mea, care intuia (corect) că eu nu voi fi în stare niciodată să mă ocup de casa aia, m-a îndemnat să-mi iau câteva lucruri, care să-mi amintească totuși de vremea copilăriei. Cu toate că nu știam și nici

nu credeam că aceea va fi ultima mea vizită, am luat niște obiecte, fără prea multă gândire. Printre ele a fost și o călimară. La scurtă vreme, bunica mea a murit, iar eu n-am mai fost niciodată acolo. N-am mai putut să mă întorc. Nici acum nu pot. Când văd călimara asta, în mod inexplicabil, îmi vin în minte două șiruri de amintiri, aparent fără legătură: celelalte călimări din casă și ascunzătorile din birou în care îmi doseam țigările, pe vremea când fumam pe ascuns.

César Aira – *Prins*, Random House, 2018

Un autor celebru se hotărăște să nu mai scrie, dezamăgit de ce-a făcut piața editorială din visele lui de tinerețe, și să se dedice opiului. Nu are multe de făcut, principala lui activitate este să traverseze Buenos Aires-ul în autobuzul 126 în compania unei necunoscute până în zona numită Antichitate, unde își desfășoară afacerea dealerul care poate să-i dea ce are nevoie ca să ajungă la noua Realitate. Cartea poate părea plictisitoare sau obositoare pentru un prim contact cu opera lui Aira, dar dacă deja îi cunoașteți stilul, o să vă prindă, pentru că are mult umor, ironie și absurd. (Alexandra Niculescu)

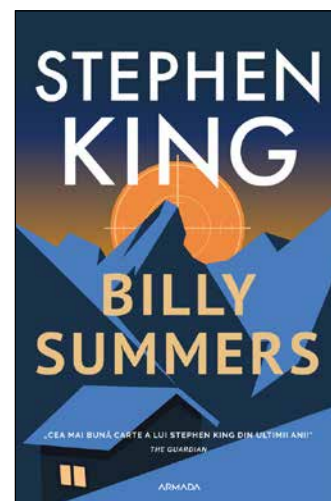
Ligia Pârvolescu, *Translucid*, București, Litera, 2021.

Un roman atent construit, după un principiu al acumulării, dezvăluind noi ramificații pe măsură ce lectura se derulează. Personajele își trăiesc istoria personală care se topește în cele din urmă într-o istorie colectivă. Asistăm la o întrepătrundere de spații și de temporalități până în punctul în care „visul cuiva e mai adevărat decât ceea ce trăiește”. Universul înaintează aproape în transă spre autodistrugere, pentru a renaște într-o altă dimensiune, satisfăcând sau, mai degrabă, confirmând un impuls creator. Este un roman despre feminitate, mai ales despre feminitatea creatoare, scris cu mijloace care sparg monotonia romanului despre drame cu femei. (Ioana Onescu)

Lavinia Braniște, *Mă găsești când vrei*, Polirom, 2021.

Apărut în colecția Ego Proză a editurii Polirom, romanul Laviniei Braniște prezintă viața unei femei care poartă cu sine trauma căsniciei ratate a părinților și propriile povești amoroase eșuate. Se construiește în jurul memorării relației cu Victor, dezvăluind nesiguranța și instabilitatea femeii, în ciuda aparentelor adaptări, culminând cu neasumarea feminității. Intrarea într-o nouă relație echivalează cu un aparent echilibru care își dovedește însă fragilitatea și conduce, inevitabil, la separarea partenerilor. Romanul merge pe aceleași rețete, pe investigarea trecutului și expunerea trăirilor, în formula aceluiși realismului minimalist, ca și în romanul anterior. (Ioana Onescu)

Stephen Spielberg, *Billy Summers*, Nemira, 2021

Billy Summers a fost scos din cuptor în 3 august 2021. Recomandându-l într-un interviu pentru *The View*, Whoopi Goldberg califică acest roman drept o dramă în formulă polițistă. Este o poveste despre un asasin extrem de priceput care ucide numai dacă victima este într-adevăr un om rău. Invitat la această emisiune, Stephen King afirmă și că e posibil să valorifice pandemia prin care trecem, gândindu-se să scrie un roman a cărui acțiune va fi fixată în anul 2020. El spune că inclusiv redactarea lui *Billy Summers* a fost influențată de Covid-19. (Diana Dragoman)

Cătălin D. Constantin

Orașe în rezumat. Piețe din Europa și istoriile lor

Ed. Peter Pan, 2021

de Cristina Bogdan

„Rețeta” pe care o folosește Cătălin D. Constantin în această carte este una care creează punți constante între *imaginar* și *real*, între ficțiune și realitate: pornește, de regulă, dinspre poveste sau legendă, dinspre o imagine neclară, blurată (ca cea în care fotografiază Veneția din avion, fără a ști, atunci când face poza, ce oraș va surprinde în imagine), descinde apoi în real, ca pentru a verifica adevărurile poveștii, apoi suprapune peste contururile realului o țesătură simbolică. Ceea ce ne propune este un model de lectură antropologică a unui spațiu arhitectural – *piața* –, articulat în jurul a patru studii de caz: Piața San Marco din Veneția, piețele așezărilor

de aromâni din Munții Pindului (care au în centrul lor câteva elemente definitorii, printre care *copacul* legat de legendele întemeierii), Plaza Mayor din Valladolid (construită în 1376 și refăcută în 1561, în urma unui incendiu de proporții) și Piața hanseatică din Lübeck, pe care o descoperă în prezent, pe urmele romanului semnat de Thomas Mann, *Casa Buddenbrook*.

Senzația de caleidoscop este accentuată de ultima secvență a volumului, care surprinde o sută de piețe europene și istoriile lor. De fiecare dată când rotești dispozitivul, el îți propune o altă imagine, decupată din lumea italiană, cehă, slovacă, maghiară, poloneză, slovenă, croată, germană, olandeză ș.a.

Mâini care se roagă

Flavia Iosef

Ce simțim atunci când vedem două mâini împreunate în rugăciune? Ce gânduri ne trec prin minte atunci când urmărim conturul fin, abia schițat al degetelor care ne dau impresia că se prelungesc până la cer? Ce ecouri aduce cu sine conceptul de rugăciune, înfățișat într-o atât de obișnuită schiță? Smerenie? Poate. Remușcare? E posibil. Umilință? Cu siguranță.

Dar mai este ceva, mai presus de imaginea redusă la esență a credinciosului cucernic care se roagă. Mai este ceva, pe lângă atmosfera ușor mistică de comuniune a omului cu Divinitatea. Mai este admirație, multă admirație.

Având în minte binecunoscuta schișă a lui Albrecht Dürer, „Mâini care se roagă. Studiu al Mâinilor unui Apostol”, ca privitori, ne întrebăm uimiți cum de am putut, cu doar câteva clipe în urmă, să credem că este vorba despre o simplă schiță a unor mâini care se roagă. Suntem tot noi cei care observăm acum, în jocul de lumini și umbre de pe fondul bleu, perfecțiunea născută tocmai din imperfecțiune. Mâinile nu sunt idealizate. Nu sunt nici măcar cosmetizate. Ceea ce vedem sau mai bine zis, admirăm, sunt două mâini noduroase, ușor butucănoase, cu venele mai mult decât proeminente, care ar putea fi mâinile oricărui muncitor care tocmai a lăsat sapa din mână. Sau pot fi mâinile noastre, ale oricărui dintre noi.

Indiferent de ceea ce pot fi, știm sigur, din reprezentare, ceea ce nu sunt. Nu sunt mâinile unui tânăr. Nu sunt niște mâini fragede, aflate la început de drum. Nu sunt niște mâini îngrijite excesiv și nu sunt, cu siguranță, niște mâini ornate de podoabe. Cel puțin,

nu de niște podoabe fizice, de tipul giuvaierurilor. Ornamentul acestor purtătoare de numeroși ani de viață și de numeroase zbârcituri este simbolic și îl identificăm tocmai datorită contextului în care au fost surprinse aceste mâini. Asistăm, prin ele, la unul

dintre cele mai tainice momente din viața unui om: momentul de rugăciune, în care un om, muritor, păcătos, evanescent, probabil orgolios, mâncat de slăbiciuni se rușinează de fiecare dintre aceste lipsuri și invocă puterea divină. O cheamă asupra lui pentru a-I vorbi, așteptând apoi din parte-I binecuvântarea și momentele binevenite de liniște sufletească.

Mai stăm noi oare să ne gândim dacă este vorba despre un om bătrân sau foarte bătrân? Dacă este un cizmar, un soldat, un preot sau chiar un... apostol? Nu, nu mai este loc de așa ceva. Mintea noastră este deja copleșită de un asemenea talent exprimat prin ceva atât de simplu. Fără culoare, fără tușe îngroșate. Fără limite și chiar fără încadrare. Să nu oitem un detaliu esențial: mâinile schițate nu aparțin vreunui corp anume. Așa cum observăm, ele nu sunt atașate niciunei figuri. Nu au nici măcar brațe, ca să nu mai vorbim despre vreun chip. Asta pentru că nu este nevoie de toate aceste artificii picturale. Nici Divinitatea ce determină întregul context artistic dat nu este creionată în vreun fel, dar asta nu ne împiedică să ne dăm seama ce privim în schiță, care este mesajul transmis de ea: Atunci când se roagă, omul, asemenea Creatorului pe care Îl invocă, nu are nevoie de un chip anume. Chipul lui temporar, unicul necesar, este smerenia dată de puterea credinței.

Casa Anei Pauker

Ioana Iuna Șerban

Îți faci rondul pe holuri ai câteva locuri interzise uneori vezi agitație
Ana, cu ce semăna
minunata lume
cineva trece mereu în grabă ca o descărcare electrică nici nu apuci să le vezi chipul
nu când trec dar ei – i-ai observat – se filmează mult
în ecranele lor mici timpul s-a oprit și le poți distinge trăsăturile
cu excepția unui glitch – iar tu știi asta –
sunt ei acum și sunt ei cu o clipă înainte de moarte

Olari

Ligia Pârvulescu

Ușor se cern sufletele blânde ale lumii. Agale și lin ca făina. Miji ochii și printre gratiile strălucitoare ale genelor pulverizate de praf și lumină întrezări strada Olari, un univers din lumea veche, în inima Bucureștiului – și a lui. Traian se plimba des pe aici, își spuse ca de fiecare dată, apoi deschise ochii complet pentru a lăsa întreaga atmosferă a locului să-i străbată fiecare fibră.

Plecuse din țară de ceva timp, și deși inițial zona asta a orașului fusese descoperirea lui Răzvan, farmecul întâlnirilor lor la Bogdania, bragageria de pe Olari, o făcuse să fie a lui. Se vedeau aproape în fiecare săptămână, el continuase să vină și după aceea, atras de atmosfera locului și de braga al cărei gust atât de bun și de neobișnuit i-l aducea parcă mai aproape pe prietenul din copilărie, plecat în India. Venea săptămânal și-și făcuse un ritual din a deschide numai la Bogdania e-mail-urile primite de la prietenul lui. Își lua o bragă, câteva plăcinte și începea să citească agale. Vara, lumina se cernea pe mese, printre frunzele teiului din curte, iarna geamurile de cristal ale ușilor din interior îi dădeau senzația că se află în altă lume, multiplicată la nesfârșit, în care lumina era mereu caldă și aerul străbătut de o armonie sonoră, abia auzită; iar

anii treceau cu pași moi, lăsând neatinsă amintirea întâlnirilor lor. E-mail-urile lui Traian erau însă din ce în ce mai rare, așa că Răzvan venea de multe ori la bragagerie pentru atmosferă. Uneori își lua și o carte cu el.

Nu era din fire nerăbdător, dar acum, așezat la masa lui preferată, simțea un fior anticipativ știind că, după mai mult de două luni, primise un mesaj de la Traian. Își aminti în trecere fragmente din copilăria lor comună și atâtea întâmplări prin care trecuseră împreună de-a lungul vieții și zâmbi. Amândoi înalți, bruneți, de multe ori se întâmpla ca cei din jur să-i confunde unul cu celălalt, atât de mult semănau. Deschise e-mail-ul și rămase surprins de lungimea lui. „Salut, Răzvan”, începea textul, care apoi continua cu multe povești pe care le trăiseră împreună, descrise cu lux de amănunte. Răzvan! De ce-i scria lui, cu numele său? Citi pagină după pagină, pe măsură ce amintirile comune descrise de prietenul lui se apropiu de prezent. Știu prin cât de multe lucruri am trecut umăr la umăr, scria spre sfârșit. Dar a venit momentul să-ți spun.

A trăit toate acele lucruri cu Răzvan; și acum Răzvan îi scrie lui, ca și cum el însuși ar fi Răzvan. Tu ești eu, tu îți scrii ție, tu ai făcut totul atâția ani, fără să știi.

E-mail-ul mai continua încă puțin cu acele explicații pe care Răzvan le înțelesese repede, în timp ce mintea îi lucra febril la găsirea unor alternative mai plauzibile: o farsă pe care i-o făcea Traian sau o problemă de percepție a realității, totul spus într-o manieră blândă. O criză prin care trecea în acele zile. La sfârșitul e-mail-ului semnătura se desfășura simplu și clar: „Cu drag, Răzvan”.

*

Deasupra, cerul își arunca o plasă de lumină caldă și toate lucrurile răspândeau oboseala plăcută a unui sfârșit așteptat. Trecuseră lunile și Răzvan nu primise niciun răspuns la ultimul e-mail pe care i-l trimisese lui Traian în acea tulburătoare după-amiază, în

urmă cu un an. Așezat la masa lui obișnuită de sub teiul de la Bogdania, în după-amiaza mierii de septembrie, Răzvan simțea căldura blândă de peste zi. Închise cu un sunet sec laptopul și sunetul se multiplică și se suprapuse peste același sunet repetat luni de-a rândul în același loc, și în mintea lui totul răsună de parcă zeci de laptopuri se închiseră în același moment. „Traian... Răzvan...”, repetă pentru sine, ca de fiecare dată. Termină de băut braga și se ridică de la masă. Așa, ușor, se cern sufletele blânde ale lumii. Agale și lin ca făina, își spuse, fără să știe că nu era prima oară când o spunea. Ajuns în stradă, miji ochii în stilul lui caracteristic și, printre genele pulverizate de praf și lumină, văzu.

Trei începuturi de roman

Mihai Ene

Una dintre cele mai șocante deschideri de roman a fost, pentru mine, modul în care Albert Camus alege să-și înceapă Străinul: „Azi a murit mama. Sau poate ieri, nu știu.” (trad. de Georgeta Horodincă) Explicația vine de îndată și mai îndulcește din asprimea primelor propoziții: în telegrama care anunța moartea mamei nu era specificată și data, astfel acel „azi” se putea referi și la ziua precedentă. Îmi aduc aminte cum am analizat acest început inclusiv la cursul de pragmatică,

deoarece problema pe care o ridică este exact aceea a referinței deictice care, fără informații suplimentare, te poate induce în eroare. Dar impactul asupra cititorului, pentru care moartea mamei este în sine dramatică, sporește cu atât mai mult cu cât enunțul este unul neutru, detașat și ezitant în plasarea sa temporală.

Și Orhan Pamuk își începe probabil cel mai cunoscut roman al său, Mă numesc Roșu (1998), cu un capitol care se numește „Eu sunt cadavru” și ale cărui prime

frazе dezvoltă situația stranie a vocii narative: „Acum sunt un om mort – un cadavru pe fundul unui puț. A trecut multă vreme de când mi-am dat ultima suflare, inima mi s-a oprit demult, însă nimeni, în afară de ticălosul meu ucigaș, nu are habar de câte mi s-au întâmplat.”

Și pentru că nu-l puteam omite pe Dostoievski, pun aici și începutul confesiv-incriminant al Însemnărilor din subterană: „Sunt un om bolnav... Sunt un om rău... Un om lipsit de farmec... Cred că sunt

bolnav de ficat... La drept vorbind, n-am nici cea mai mică idee despre boala mea și nu știu precis ce anume mă doare. Nu mă tratez și nu m-am tratat niciodată, deși am respect față de medicină și de doctori.” Etc. Anti-eroul care își face intrarea atât de abrupt în mintea cititorului rămâne acolo cel puțin pentru încă aproape 200 de pagini, iar eu nu pot decât să mă gândesc cu nostalgie la impresia profundă pe care acest început l-a produs în adolescentul de 16 ani care tocmai deschisese acest roman.

Să dăm un nume... stelelor

Andrei Bulboacă

Dacă m-ar întreba cineva care este textul din dramaturgia românească pe care l-aș vedea în zeci de montări și pe care îl apreciez necondiționat răspunsul ar fi simplu: *Steaua fără nume*. Mihail Sebastian a scris un text în care ai totul: comedie, dramă, prietenie, relații interumane, conflicte și mai ales iubire. Însă nu este iubirea aceea siropoasă de telenovelă, ci este o dragoste care se înfiripă rapid, se menține și apoi se stinge. La fel cum se întâmplă cu o stea căzătoare. Având premiera pe 1 martie 1944 la teatrul *Alhambra* în regia lui Soare Z. Soare, piesa lui Sebastian continuă să stârneasce imaginația regizorilor chiar și după ce au trecut 77 de ani de la prima reprezentație. Pe scena teatrului *Maria Filotti* din Brăila, regizorul Cristian Ban aduce o montare inedită, emoționantă dar în același timp proaspătă, cu actori tineri și o scenografie specială. Spectacolul, selectat în cadrul recentului *FNT*, a fost transmis on-line, însă asta nu a știrbit din calitatea acestuia, marele plus al său fiind faptul că se poate viziona atât din perspectivă cinematografică, cât și teatrală. Spun asta deoarece în timpul transmisiei nu prea s-au schimbat cadrele, iar planul general pune în evidență scenografia semnată de Cristina Milea. Lumina de fundal este una plăcută, iar spațialitatea creată de decor te face să fii atent la toate detaliile pe care reușești să le prinzi pe scenă. La început observăm o sferă cu un cadran de ceas flancat în stânga și în dreapta de două scări.

Nu știi cum se vede din sală, însă pe înregistrare, în momentul schimbării de cadru din laterala scenei, decorul poate fi citit și ca o formă de locomotivă, cum erau în trecut cele cu aburi. Pentru că în piesa lui Sebastian gara și trenul au roluri-cheie și simbolice, acela fiind locul care leagă micul orașel de restul lumii. Locuitorii de acolo au o lume a lor în care viața își urmează un anumit curs, există un program dinainte stabilit pentru toate, iar abaterile nu prea își au locul întrucât pot distruge regulile comunității. Acest lucru m-a

pus cu gândul la o piesă scrisă de Thornton Wilder intitulată *Orașul Nostru*, montată și de Cristian Ban la Arad, dar și de Octavian Anton în limba maghiară la Odorheiu Secuiesc. La Wilder totul vine natural, totul se mișcă fără grabă, oamenii au răbdare și se înțeleg unii cu ceilalți, iar noi, spectatorii, ne lăsăm seduși și atrași în viața acestora. Graba nu își are rostul și am putea crede că toți cei din orașelul ficțional Grover's Corner au o viață idilică până când apare un element perturbator.

Revenind însă la *Steaua fără nume* observăm gara ce se întrepătrunde cu spiritul orașelului deoarece acolo totul trebuie să meargă cu exactitate, ca un ceas elvețian. Stupoarea apare când observăm că cel mai important orologiu, cel al gării, nu funcționează și nimeni în afară de profesorul Marin Miroiu (Nicholas Cațianis Jr.) nu pare să fie deranjat de acest lucru. Timpul șefului de gară (Marcel Turcoianu) este dat de către trecerea trenurilor, așa cum se și menționează în text: *ȘEFUL: Ei asta-i... Cum să nu știi? Când trece 747 dinspre Câmpina, e 08:00. Când vine 115 dinspre Sinaia, e 8:20, când se încrucișează 63 cu 97, e 12:05. Când vine d-ra Cucu, e 07:00. 07:00 precis*. În stația despre care vorbim trenurile rapide nu opresc, acestea fiind considerate ticsite de oameni cu valori morale joase, unii dintre ei venind de la Sinaia unde se afla un cazinou, acesta fiind motivul pentru care Domnișoara Cucu (Monica Ivașcu) le interzice elevelor sale să se plimbe prin gară. Dar ce se întâmplă însă când în aceeași seară apar două elemente care au un

efect perturbator? Primul se referă la motivul prezenței lui Miroiu la gară, și anume așteptarea unei cărți extrem de valoroase pentru care a plătit o sumă considerabilă de bani, volum ce sosește de la București.

Dat fiind faptul că lucrarea era un preț atât de ridicat, cei apropiați lui se întrebă de unde a avut banii necesari. Al doilea element este apariția străineii, pe numele ei Mona (Narcisa Novac) care se trezește dintr-odată pe peronul gării neștiind cine sunt oamenii care o înconjoară și ce vor de fapt de la ea. Interesant este că pe măsură ce spectacolul evoluează, crește în paralel și atracția profesorului Miroiu față de Mona, acesta invitând-o în camera în care locuiește pentru a nu-și petrece noaptea singură în gară.

În momentul când cei doi ajung la casa profesorului, cadranul se ridică și vedem camera unde Miroiu își petrece viața. Un spațiu mic, îngust, însă extrem de bine împărțit, spațiu care ne apare ca un interior de ceas cu toate angrenajele sale. Spectatorul pătrunde așadar nu doar într-un simplu interior de cameră, ci și într-unul al spațiului și al sufletului. La nivel simbolic au loc niște transformări în sufletele Monei și al profesorului: ambii reușesc să se privească atât în ei înșiși, cât și unul în sufletul celuilalt, creându-se astfel un sentiment cu care cei doi, despărțiți, nu ar putea să se mai confrunte. Străina vine dintr-o lume diferită de cea a profesorului, o lume în care nu este timp de întrebări existențiale sau de studii despre stele. De cealaltă parte a baricadei profesorul este

fericit că își poate împărtăși cu cineva pasiunea despre stele și toate studiile pe care le-a făcut în această privință, fără să fie privit ca un ciudat sau ca un nebun. Profesorul Radu Udrea (Dan Moldoveanu) care pătrunde la un moment dat, prinzându-i, are și el o ușoară nebulie: aceea de a-și auzi pe scenă propria simfonie. Lucrul nu poate fi înfăptuit deoarece lipsește elementul important al orchestrei, și anume cornul francez, la fel cum Miroiu nu ar fi putut avea o desăvârșire completă a studiilor sale fără cartea comandată.

Există o imagine care este exemplară pentru piesa discutată: cea în care cei doi tineri, Ichim (Ciprian Chiricheș) și eleva Zamfirescu (Blanca Doba), stau unul lângă altul privind fascinați secvențele din interiorul cadranelor. Personajele de acolo privite din afară apar ca într-un glob de cristal, iar inocența cu care cei doi tineri privesc în interior este emoționantă. Oare ce o fi în mintea lor? Oare așa vor ajunge și ei când vor fi adulți? Ce va însemna iubirea pentru ei? Sunt întrebări care se pot naște în gândul spectatorului martor atât la conflictul interior dintre personaje, cât și la frumusețea privirii stelelor pe cer. Căci la fel ca și oamenii, și stelele sunt căzătoare și la un moment dat se vor stinge. Însă înainte să se stingă au strălucit, iar unii oameni, la fel ca profesorul din piesa lui Cristian Ban, le-au numit și le-au dat viață. Dacă citim jurnalul autorului și ne îndreptăm atenția și spre povestea reală din spatele scrierii și premierei acestei piese, de contextul istoric din anul 1944 când a avut loc prima ieșire la rampă a spectacolului, am putea crede că Sebastian a invitat spectatorii care după ani și ani îi vor vedea spectacolul, după zeci de generații, să facă un minim efort: să oprească pentru o clipă timpul (la fel cum este orologiu din gară) și să dea un nume stelelor.

PROFESORUL: Mona! Ce nume frumos. Parcă ar fi un nume de stea... (Străbătut de un gând revelator): Dar e un nume de stea Alcor și... Mona.

O femeie ca un bărbat

Marina Costa

În revoluția mexicană au existat *soldaderas* care au luptat, unele sub identități masculine, ridicându-se, prin merite proprii, la grade de ofițer. Totuși, după ce s-a așternut pacea, rolul lor în revoluție s-a dizolvat împreună cu gradul obținut, societatea așteptându-se ca femeile să redevină supuse bărbaților. Câteva au rămas toată viața sub identitatea masculină adoptată în armată.

Cea mai importantă dintre acestea a fost cunoscută o viață sub numele masculin de Amelio Robles Ávila, considerată ca una dintre primele persoane transgender din istoria Americii Latine. Unele femei revoluționare au ales să lupte ca bărbați pentru a evita să fie violate; Robles Ávila a făcut-o din dorința de a fi considerată bărbat. Fără hormoni sau intervenții chirurgicale, așa cum a lăsat-o natura, luptătoarea și-a construit o aparență fizică și o identitate socială masculină cu resursele culturale disponibile în zona rurală izolată

din Mexic, după cum cunoaștem din analizele antropologice ale scriitoarei Gabriela Cano.

Amelia Robles Ávila s-a născut în anul 1889, în Xochipala, statul Guerrero, fiind al treilea copil în familia unui fermier, Casimiro Robles, proprietarul a 42 de hectare de pământ și al unei distilerii de rachi de cactus. A fost crescută la școala catolică pentru fete, primind educația potrivită statutului ei social.

La vârsta de trei ani și-a pierdut tatăl. Mama ei, Josefa Ávila, s-a recăsătorit cu Jesús Martínez, unul dintre muncitorii de la fermă, având împreună încă trei copii. Acesta a agresat-o pe Amelia, care, în ura ei împotriva lui, a învățat să mănuiască armele și în două rânduri a plănuit să-l ucidă. Pe lângă sarcinile pe care le avea în gospodărie, de a spăla, călca și coase, Amelia se întrecea cu bărbații de la fermă la recoltat, la muls, la mănuierea armelor, la călărit și chiar la îmblânzit caii.

Avea 21 de ani când a început revoluția. A fost trezorerul clubului local al partizanilor pre-

ședintelui Maderas, fiind trimisă, în 1911, la companiile petroliere din Golful Mexic, să strângă bani pentru revoluție.

În 1912, tânăra Amelia Robles, împreună cu câțiva muncitori de la fermă, s-a alăturat luptătorilor zapatisti. A început cu transmiterea de mesaje, contrabandă cu arme și provizii, pentru a trece apoi la paza convoaielor, luptă armată și misiuni speciale. În bătălia din Teloloapán, a obținut predarea soldaților federali care se refugiaseră în biserică, afumându-i cu ardei iute. A fost numită maior după ce l-a salvat pe colonelul Zenón Carreto, în lupta din Mazatlán. După o serie de confruntări armate în care și-a dovedit vitejia, câștigând respectul tuturor, la sfârșitul anului 1913 a fost înaintată la gradul de colonel. A participat la peste 70 de bătălii importante, comandând până la 700 de soldați.

A trăit ca bărbat de la vârsta de 24 de ani până la moarte.

Revista este editată de Asociația Creatorilor de Ficțiune (ACF).

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017
ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.
Redactori: Mihai ENE,
Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Catinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Emanuela ILIE,
Diana DRAGOMAN,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://optmotive.ro>
e-mail: optmotive@gmail.com